

Правила
визначення медичної придатності особи за станом здоров'я для
роботи на морських суднах або суднах внутрішнього плавання

I. Загальні положення

1. Ці Правила встановлюють умови та процедури проходження медичного огляду з метою визначення медичної придатності осіб за станом здоров'я для роботи на морських суднах або суднах внутрішнього плавання.

У цих Правилах терміни вживаються у таких значеннях:

визнаний медичний фахівець – голова експертної комісії та у випадку тимчасової відсутності голови – заступник голови експертної комісії закладів охорони здоров'я, який має досвід роботи не менше 5 років за спеціальністю «Суднова медицина» або має досвід роботи не менше 5 років за спеціальністю «Профпатологія» та пройшов цикл спеціалізації за спеціальністю «Суднова медицина»;

медична довідка про придатність для роботи на суднах внутрішнього плавання за станом здоров'я (далі – медична довідка) – документ про медичну придатність особи за станом здоров'я для роботи на суднах внутрішнього плавання, виданий за результатами медичного огляду відповідно до стандартів ES-QIN;

медична придатність – придатність особи за станом здоров'я для роботи на морських суднах або суднах внутрішнього плавання за результатами проведеного попереднього / періодичного / позачергового медичного огляду;

медичний огляд для визначення медичної придатності – оцінювання стану здоров'я особи визнаним медичним фахівцем на підставі проведеного збору анамнезу та результатів обстежень;

медичне свідоцтво моряка – свідоцтво, яке видається моряку після проведення його медичного огляду в установленому цими Правилами порядку;

попередні медичні огляди для визначення медичної придатності – медичні огляди кандидатів для визначення придатності особи за станом здоров'я для роботи на морських суднах або на суднах внутрішнього плавання;

періодичні медичні огляди моряків для визначення медичної придатності – медичні огляди для визначення придатності особи за станом здоров'я для роботи на морських суднах які проводяться раз на два роки, якщо інше не зазначене в медичному свідоцтві моряка;

періодичні медичні огляди для визначення медичної придатності для роботи на суднах внутрішнього плавання – медичні огляди для визначення придатності особи для роботи на суднах внутрішнього плавання, які проводяться у строки, визначені Положенням про присвоєння та підтвердження кваліфікації членів екіпажів суден внутрішнього плавання, затвердженим наказом Міністерства

розвитку громад, територій та інфраструктури України від 29 березня 2024 року № 265, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 07 травня 2024 року за № 657/42002;

позачергові медичні огляди для визначення медичної придатності для роботи на суднах – медичні огляди членів екіпажів морських суден / суден внутрішнього плавання на вимогу судновласника / капітана, або за бажанням члена екіпажу судна;

стан здоров'я – стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, за яким додатково враховуються клінічні, психофізіологічні та інші критерії, визначені цими Правилами та актами законодавства;

фізична придатність – мінімальні фізичні можливості моряків або членів екіпажу судна внутрішнього плавання (далі – члени екіпажу СВП) для виконання своїх обов'язків на судні.

Інші терміни вживаються у значеннях, визначених Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та іншими нормативно-правовими актами у сфері охорони здоров'я, торгівельного мореплавства та внутрішнього водного транспорту.

2. Ці Правила визначають:

процедуру проведення попередніх, періодичних та позачергових медичних оглядів для визначення медичної придатності особи за станом здоров'я для роботи на морських суднах або суднах внутрішнього плавання;

вимоги (критерії) для визначення придатності особи за станом здоров'я для роботи на морських суднах або членом екіпажу суден внутрішнього плавання;

перелік медичних протипоказань (захворювань і вад), за наявності яких особа є непридатною за станом здоров'я для роботи на морських суднах або суднах внутрішнього плавання;

мінімальний перелік необхідних обстежень, видів клінічних, лабораторних та інших досліджень, що необхідні для проведення медичних оглядів.

3. Ці Правила поширюються на моряків, членів екіпажів СВП, заклади охорони здоров'я (далі – ЗОЗ), визнаних медичних фахівців, що проводять визначення придатності за станом здоров'я зазначених осіб для роботи на морських суднах або суднах внутрішнього плавання, судновласників українських морських суден та суден внутрішнього плавання.

4. Медичні огляди, передбачені цими Правилами, проводяться за рахунок роботодавців на підставі укладених з ЗОЗ договорів, або моряків / членів екіпажів СВП, які проходять медичний огляд (у разі їх самостійного звернення до ЗОЗ).

5. Перелік медичних обстежень не залежить від виду медичного огляду і проводиться в обсязі, необхідному для визначення придатності особи для роботи на суднах на підставі комплексного оцінювання стану здоров'я особи.

6. Попередній та періодичний огляди моряків та членів екіпажів СВП проводяться з метою встановлення фізичної, психофізіологічної придатності їх для роботи по спеціальності, а також виявлення хвороб або ознак хвороби, які можуть загостритися під час перебування на судні, привести до втрати працездатності, смерті або створити загрозу для життя членів екіпажу судна.

II. Процедура проведення медичних оглядів

1. Медичні огляди для визначення медичної придатності моряка або члена екіпажу СВП означають комплексну оцінку його придатності за станом здоров'я для виконання своїх обов'язків на судні в повсякденних умовах та при надзвичайних ситуаціях / аваріях з метою підтвердження відсутності в особи будь-яких медичних станів (захворювань або патологічних станів, в тому числі психічних розладів), що перешкоджатиме виконанню завдань для роботи у складі екіпажу судна у будь-який час та безпеки на борту судна.

2. Медичні огляди моряків або членів екіпажів СВП проводяться спеціально створеною експертною комісією ЗОЗ, головою якої є визнаний медичний фахівець (далі – експертна комісія).

3. Експертна комісія під час проведення медичних оглядів визначає: фізичну придатність та відповідність слуху та зору мінімальним вимогам згідно з додатком 1 до цих Правил (з урахуванням можливості додаткових тестів для перевірки слуху та зору під час імітації особливих умов на судні, якщо такі існують у ЗОЗ);

відсутність медичних протипоказань для роботи на морських судах / судах внутрішнього плавання згідно з додатком 2 до цих Правил.

Мінімальний перелік медичних обстежень, що необхідні для проведення медичних оглядів, визначений в додатку 3 до цих Правил.

Психіатричний огляд є частиною медичного огляду моряка та члена екіпажу СВП і проводиться відповідно до Порядку проведення попередніх, періодичних та позачергових психіатричних оглядів, у тому числі на предмет вживання психоактивних речовин, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 18 квітня 2022 року № 651, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 червня 2022 року за № 648/37984, у строки, визначені цими Правилами.

Визнані медичні фахівці можуть залучати до консультацій інших лікарів-спеціалістів та проводити додаткові медичні обстеження для визначення придатності особи для роботи на морських судах / судах внутрішнього плавання (лікарів уролога, кардіолога тощо), визначення обмежень та можливості їх корекції, зокрема обмеження щодо часу, характеру роботи чи району плавання морського судна або судна внутрішнього плавання.

При призначенні додаткових обстежень враховується специфіка умов праці на судні та ризик можливого загострення хронічних захворювань під час рейсу.

Визнані медичні фахівці мають повну професійну незалежність у вираженні свого медичного судження під час проведення медичних оглядів.

Медичні свідоцтва моряка / медичні довідки оформлюються визнаними медичними фахівцями на підставі проведеного комплексного медичного огляду.

4. Особи, які звертаються з метою проходження медичного огляду для отримання медичного свідоцтва моряка / медичної довідки, повинні надати ЗОЗ документи, що посвідчують особу (паспорт громадянина України або документ, що посвідчує особу іноземця чи особу без громадянства, в якому містяться відомості про власне ім'я, прізвище та дату народження власника та його фотокартка), а також попереднє медичне свідоцтво моряка / медичну довідку (за наявності).

5. Періодичність проведення медичних оглядів:

1) попередні медичні огляди членів екіпажів СВП проводяться не раніше ніж за три місяці до:

дати подання заяви на отримання першого кваліфікаційного посвідчення члена палубної команди СВП / отримання кваліфікаційного посвідчення капітана (судноводія) СВП – для членів екіпажу СВП, які належать до палубної команди СВП;

отримання допуску особи для роботи на судах внутрішнього плавання – для членів екіпажу СВП, які не належать до палубної команди;

2) періодичні медичні огляди членів екіпажу СВП проводяться для продовження кваліфікаційного посвідчення члена палубної команди судна внутрішнього плавання:

з 60-річного віку член палубної команди повинен підтверджувати медичну придатність кожні п'ять років, якщо інше не зазначено в медичній довідці;

з 70-річного віку член палубної команди повинен підтверджувати медичну придатність кожні два роки, якщо інше не зазначено в медичній довідці;

3) періодичні медичні огляди для продовження кваліфікаційного посвідчення капітана (судноводія) судна внутрішнього плавання проводяться:

віком до 60 років капітан (судноводій) повинен підтверджувати медичну придатність кожні 13 років, якщо в медичній довідці не вказано менший строк;

віком від 60 до 70 років капітан (судноводій) повинен підтверджувати медичну придатність кожні п'ять років, якщо інше не зазначено в медичній довідці;

з 70 років капітан (судноводій) повинен підтверджувати медичну придатність кожні два роки, якщо інше не зазначено в медичній довідці;

4) попередні та періодичні медичні огляди моряків проводяться до отримання допуску особи для роботи на судні, а також відповідно під час роботи моряка на судні.

Максимальний строк дії медичного свідоцтва моряка становить для осіб, які не досягли 18 років – один рік, максимальний строк дії медичного свідоцтва моряка для осіб старше 18 років становить – два роки;

5) позачергові медичні огляди на вимогу судновласника або капітана (судноводія) судна проводяться як тільки буде така можливість під час плавання моряка або члена екіпажу СВП на судні (в найближчому порту зупинки чи стоянки судна) чи одразу після закінчення рейсу.

Позачергові медичні огляди передбачають мінімальний перелік необхідних обстежень, визначений у додатку 3 до цих Правил, та можуть включати додаткові обстеження залежно від підстав для його проведення;

б) експертна комісія, враховуючи стан здоров'я моряка або члена екіпажу СВП, має право скоротити строки для проведення наступного періодичного медичного огляду, про що вказує:

строк дії медичного свідоцтва моряка;

дата в медичній довідці.

6. Направлення на періодичні медичні огляди моряків, їх оплата, а також контроль за недопущенням для роботи осіб, які не пройшли медичний огляд, чи тих, що мають протипоказання для роботи за певною професією, здійснюються роботодавцем.

Контроль за наявністю у моряків чинних медичних свідоцтв моряка здійснює капітан судна або уповноважена ним особа.

Роботодавці моряків та членів екіпажів СВП повинні мати укладені договори на проведення медичних оглядів моряків та членів екіпажів СВП з ЗОЗ.

Моряки та члени екіпажів СВП можуть самостійно звертатись щодо проведення медичних оглядів моряків та членів екіпажів СВП до ЗОЗ.

7. Позачергові медичні огляди моряків та членів екіпажів СВП проводяться на вимогу роботодавця (судновласника) / капітана (судноводія) судна або за бажанням члена екіпажу судна.

Підставами для проведення позачергових медичних оглядів моряків та членів екіпажів СВП є:

стан здоров'я моряка / члена екіпажу СВП не дає змоги виконувати трудові обов'язки;

прояви суїцидальної / неадекватної агресивної поведінки;

ознаки алкогольного / наркотичного / токсичного сп'яніння.

Також підставами для проведення позачергових медичних оглядів моряків та членів екіпажів СВП можуть бути:

прийняття участі в аварійних чи надзвичайних пригодах;

наявність обґрунтованої підозри щодо існування протипоказань до безпечного судноплавства.

Позачергові медичні огляди моряків та членів екіпажів СВП передбачають перелік необхідних обстежень лікарів-спеціалістів, видів клінічних,

лабораторних та інших досліджень, що необхідні для проведення медичних оглядів, визначений в додатку 3 до цих Правил, а також можуть бути призначені додаткові обстеження, які пов'язані з підставою для позачергового огляду.

8. За результатами медичного огляду моряку видається медичне свідоцтво моряка, а члену екіпажу СВП – медична довідка згідно з формами, затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я від 26 листопада 2025 року № 1793.

Медична інформація вноситься до відповідного реєстру електронної системи охорони здоров'я (далі – ЕСОЗ).

У медичному свідоцтві моряка / медичній довідці зазначається висновок про:

- повну чи тимчасову медичну придатність;
- обмеження медичної придатності (неповну медичну придатність) із застосуванням певних обмежень, заходів пом'якшення чи допоміжних заходів;
- повну чи тимчасову медичну непридатність;
- дата наступного медичного огляду (за необхідності, для членів екіпажів СВП) або строк дії медичного свідоцтва моряка (для моряків).

Медичне свідоцтво моряка / медична довідка складається та підписується визнаним медичним фахівцем та скріплюється особистою печаткою лікаря та печаткою ЗОЗ, в якому проводився медичний огляд.

9. Видані медичні свідоцтва моряка реєструються в журналі реєстрації, обліку та видачі медичних свідоцтв моряка, в якому зазначаються: дата та порядковий номер запису, персональні дані моряка (прізвище, власне ім'я та по батькові (за наявності)), дата та рік народження, посада на судні (у разі проходження медичного огляду вперше – не зазначається), найменування закладу охорони здоров'я, номер та дата видачі медичного свідоцтва моряка, дата закінчення строку його дії, визнаний медичний фахівець (прізвище, власне ім'я та по батькові (за наявності)).

Видані медичні довідки реєструються у журналі реєстрації, обліку та видачі медичних довідок про придатність для роботи на суднах внутрішнього плавання за станом здоров'я, в яких зазначаються: дата та порядковий номер запису, персональні дані члена екіпажу СВП (прізвище, власне ім'я та по батькові (за наявності)), дата та рік народження, посада на судні (у разі проходження медичного огляду вперше – не зазначається), найменування закладу охорони здоров'я, номер та дата видачі медичної довідки, дата наступного медичного огляду (якщо вказано в медичній довідці), визнаний медичний фахівець (прізвище, власне ім'я та по батькові (за наявності)).

Журнал реєстрації, обліку та видачі медичних свідоцтв моряка та Журнал реєстрації, обліку та видачі медичних довідок про придатність для роботи на суднах внутрішнього плавання за станом здоров'я ведуться за типовою формою, встановленою додатком 4 до цих Правил.

Дата та номер виданого медичного свідоцтва моряка / медичної довідки повинні співпадати з датою та номером, зазначеними у відповідному журналі

реєстрації, обліку та видачі медичних свідоцтв моряка / журналі реєстрації, обліку та видачі медичних довідок про придатність для роботи на судах внутрішнього плавання за станом здоров'я.

10. До впровадження та введення в експлуатацію відповідного реєстру в ЕСОЗ інформація про видані медичні свідоцтва моряка та медичні довідки направляються ЗОЗ до Державної служби морського і внутрішнього водного транспорту та судноплавства України (далі – Адміністрація судноплавства) щотижнево за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку.

Адміністрація судноплавства тимчасово (до впровадження та введення в експлуатацію відповідного реєстру в ЕСОЗ) здійснює збір, зберігання, перегляд, надсилання, прийняття, обробку, розгляд наданої ЗОЗ інформації про видані медичні свідоцтва моряків та медичні довідки.

11. Видане медичне свідоцтво моряка є чинним впродовж строку, зазначеного в ньому.

Якщо строк дії медичного свідоцтва моряка спливає під час перебування моряка в плаванні / рейсі, медичне свідоцтво моряка залишається дійсним до наступного порту заходу судна де є визнаний медичний фахівець, який має право проводити медичні огляди, або до кінця плавання / рейсу (якщо протягом рейсу судно не заходить до таких портів), за умови, що цей строк не перевищує трьох місяців.

У разі наявності медичного свідоцтва моряка, отриманого за результатами проходження попереднього медичного огляду (при прийнятті на роботу або зайнятті посади на судні), до закінчення зазначеного у ньому строку, проходження періодичного медичного огляду не вимагається.

12. Строк дії медичної довідки визначається датою наступного огляду члена екіпажу СВП відповідно до пункту 5 розділу II цих Правил.

13. У разі незгоди з результатом медичного огляду (визнання непридатності, обмеженої придатності чи інших обмежень) особа має право його оскаржити в установленому законом порядку.

**В.о. директора Департаменту
медичних послуг**

Валерія СОРУЧАН